

DANSK RESUMÉ

I Danmark blev begrebet 'udkantsdanmark' populært i 2010 som beskrivelse af landsdele der socialt, økonomisk og kulturelt afkobles den samfundsmæssige udvikling. Begrebet bør forstås i lyset af en langvarig frigørelse af bosætning fra fødevarerproduktion, hvor byerne bliver bedre rammer for forandrede produktionsformer. Byrækst har fået omfattende opmærksomhed fra fra politikere, planlæggere og arkitekter og der er udviklet teorier, løsningsmodeller og faglige diskurser til at forstå og håndtere konsekvenserne. Landdistrikter er sideløbende blevet marginaliseret både i den offentlige debat og i arkitektfaglige diskussioner. I kolvandet på udkantsbegrebet er der dog opstået fornyet opmærksomhed på den sociale, økonomiske og kulturelle ulighed som risikerer at udfordre den samfundsmæssige sammenhængskraft. Blandt svarene på den skæve udvikling aktiveres arkitekten som et instrument for regionaludvikling, hvilket tegner konturerne af en ny opgave for fagområdet. Denne nye type arkitektopgave stiller en række spørgsmål til faget. Hvad kan vi bidrage med i forhold til regional udvikling? Hvilke ricisi er der forbundet med involvering af denne type hvad bør vi have særlig opmærksomhed på i denne opgavetype? Hvilke kriterier skal vi anvende for vurderingen af faglig succes?

For at kvalificere svarene stiller jeg med denne afhandling skarpt på tre eksempler hvor arkitektur er engageret som instrument for regional udvikling i perifere småbyer. Forst den sydvestjyllandske landsby Høve hvor studieprojekter i 2014 havde netop dette

formål. Dernæst fiskersamfundet Vårdo i det nordlige Norge hvor Peter Zumthor i 2011 opførte to pavilloner i forbindelse med mindesmærket *Steinneset*. Til sidst landsbyen Vrim i de schweiziske alper hvor den lokale arkitekt Gion Caminada har haft et langvarigt engagement med fokus på kvaliteterne i den særlige kultur. De tre cases belyses gennem arkitekturteori, som involverer såvel æstetiske som samfundsmæssige aspekter.

Tilsammen peger kritikkerne på, at disse perifere småbyer er indskrevet i en række konflikter, der stiller krav til øget opmærksomhed på arkitektens rolle i processen: Stedskonstruktionen i kraft af kulturarvsaspektet accentuerer konflikten mellem regionale og nationale narrativer. Arkitektens selvbillede som forfatter overfor inddragelsen af lokal stedsopfattelse og identitet stiller disciplinære spørgsmål til succeskriterier. Potentialerne i en stærk lokal identitet giver konflikter med samfundsmæssig mangfoldighed. Som baggrund for disse konflikter står stærke billeder af byen og landet med omfattende indflydelse på processen. Opmærksomhed på disse billeders agens og et selvkritisk blik på den enkeltes rolle er afgørende for resultatet af det arkitektoniske engagement.

Foruden de faglige aspekter i de tre kritikker diskuterer jeg i afhandlingen vilkårene for arkitekturkritik som metode til at bedrive forskning indenfor og udvikle viden om arkitekturen.

ENGLISH SUMMARY

The outskirts emerged as a popular concept in Denmark in 2010 to describe regions that socially, economically and culturally were disconnected the societal development. The emergence of the concept is to be seen in light of a long-standing liberation of settlement from food production and where towns and cities offer better conditions for changing societal production. Urban growth has had considerable attention from politicians, planners and architects and theories and professional discourses have been developed to handle the consequences. Parallely, the rural regions have been marginalized in public debates and architectural discussions. However, as consequence of the outskirts-concept, a renewed attention have been directed towards the social, economic and cultural inequality that challenge societal cohesion. Here, architecture is activated as an instrument for regional development which outlines the contours for a new architectural task. This new task call for answers to a range of questions. How are we able to contribute to regional development? What are the risks involved with engaging in this task as a profession and where should we have our attention? What are the criteria for succes?

To qualify the answers to these questions, with this dissertation I take a look at three cases where architecture is initiated with an intention of regional development in peripheral small-towns. First, the Danish village Hove where students from KADK in 2014 developed projects with the specific intention. Next, the fishing society Vardo in Northern Norway where Peter Zumthor

in 2011 constructed the pavilions for a memorial *Steinset*. Last, the village Vrín in the Swiss Alps, where local architect Gion Caminada invested a long-term engagement in the development of the place. The three cases are elucidated through architectural critiques that involves aethetical as well as political aspects.

Together the critiques show these peripheral small-towns as incrimed in a range of conflicts that call for increased attention to the role of the architect in the process: The conception of place related to the heritage product accentuates conflicts between regional and national narratives. The architect's self-image as author is challenged by inclusion of local conceptions of place and identity which asks for reconsiderations of criteria for architectural success. Potentials in conceptualizing a strong local identity conflicts with a societal diversity. Behind these conflicts are strong images related to the country and the city with severe agency on the process. Attention towards these images and a self-critical position on one's role as an actor is pivotal for the outcome of the architectural engagement.

Apart from the considerations and discussions related to the peripheral small-towns, I engage with questions and conditions for the architectural critique as a method for research and as a means of architectural knowledge production.